

Barbara Kudławiec, Anna Kujawa, Tomasz Ślusarczyk, Błażej Gierczyk

NOWE STANOWISKA GNOJANKI RÓŻOWAWEJ *BOLBITIUS COPROPHILUS* (PECK) HONGO W POLSCE

New localities of *Bolbitius coprophilus* (Peck) Hongo in Poland

ABSTRAKT: Przedstawiono 3 nowe stanowiska gnojanki różowawej *Bolbitius coprophilus* (Peck) Hongo zlokalizowane na Ziemi Lubuskiej, w Wielkopolsce i w Bieszczadach. Owocniki obserwowano z przerwami od maja 2008 roku do sierpnia 2009. Na poszczególnych stanowiskach obserwowano od kilkunastu do kilkudziesięciu owocników.

SŁOWA KLUCZOWE: *Bolbitius coprophilus*, gnojanka różowawa, grzyby koprofilne, rozmieszczenie, Polska

ABSTRACT: Three new localities of *Bolbitius coprophilus* (Peck) Hongo were found in the years 2008-2009 in Wielkopolska and Ziemia Lubuska regions as well as in Bieszczady Mts. On each locality from ten to several dozen of individuals were observed.

KEY WORDS: *Bolbitius coprophilus*, coprophilous fungi, distribution, Poland

Wstęp

Gnojanka różowawa *Bolbitius coprophilus* (Peck) Hongo należy do gromady grzybów podstawkowych *Basidiomycota*, klasy *Agaricomycetes*, rzędu pieczarkowców *Agaricales* i rodziny gnojankowatych *Bolbitiaceae* (Kirk i in. 2008).

Z ponad 20 gatunków należących do rodzaju *Bolbitius* w Polsce notowano dotąd dwa – gnojanke żółtawą *Bolbitius tibubans* (Bull.: Fr.) Fr. oraz gnojanke usiatkowaną *Bolbitius reticulatus* (Pers.: Fr.) Ricken s.l. (Wojewoda 2003). Owocniki gnojanek charakteryzują się wysmukłym kształtem, charakterystycznie dla poszczególnych gatunków zabarwionym kapeluszem o cienkim miąższu i lepkiej skórce w stanie wilgotnym. Blaszkki są wąsko przyrośnięte lub wolne, trzon suchy bez pier-

ścienia, wysyp w różnych odcieniach brązu. Są to gatunki saprotroficzne rosnące przede wszystkim na oborniku, rzadziej na drewnie (Arnolds 2005, Gerhardt 2006).

Gnojanka różowawa opisana po raz pierwszy w roku 1893 przez Pecka jako *Pluteolus coprophilus* Peck ze stanu Nowy Jork w USA, jest gatunkiem szeroko rozpowszechnionym na świecie. W Polsce pierwsze opublikowane stanowisko gnojanki różowawej stwierdzone zostało latem 2007 roku na wybiegu stajni w Parku Skaryszewskim im. I. J. Paderewskiego w Warszawie. Owocniki wyrastały na końskich odchodach i ponownie obserwowano je z przerwami od końca czerwca do połowy września następnego roku (Szczepkowski et al. 2009). Autorzy w swej pracy opisali szczegółowo cechy makro- i mikro- gatunku, jego wyma-

kania ekologiczne, występowanie na świecie oraz status gatunku w Europie. Zaznaczyli także konieczność badań nad gatunkami zwiększającymi swój zasięg, do których należy gnojanka różowawa, w celu znalezienia przyczyn, prognoz i skutków ich ekspansji (Szczepkowski et al. 2009 oraz literatura tam cytowana).

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie kolejnych 3 stanowisk gnojanki różowawej stwierdzonych w Polsce w latach 2008-2009.

Opis gatunku

Gnojanka różowawa jest gatunkiem koprofilnym, rośnie na bogatych w składniki odżywcze substratach organicznych, takich jak: obornik, kompost, słoma zmieszana z nawozem naturalnym (Arnolds 2005). Owocniki pojawiają się od maja do września,

czasem do października (Gerhardt 2006), mają charakterystyczny wygląd i są łatwe do rozpoznania (fot. 1-2). Najważniejszymi, diagnostycznymi cechami widocznymi gołym okiem są (Arnolds 2005, Szczepkowski et al. 2009):

- stosunkowo okazałe owocniki wysokości od 6 do 12 (18) cm,
- delikatne kapelusze o średnicy od 30 do 80 mm, początkowo stożkowate lub owalne, później wypukłe, a w końcu rozpostarte do lekko wklęsłych z niewielkim garbkim, o powierzchni niekiedy słabo higrofanicznej, początkowo kleistej, później lepkiej w stanie wilgotnym,
- wyraźne zabarwienie kapeluszy na kolor pomarańczowawobiały, bladorożowy, jasnobieżowy lub mięsny o brzegu jaśniejszym – bardzo jasnoróżowym lub białawym, zabarwienie to jest wyraźniejsze u młodych owocników,

Fot. 1. Owocniki gnojanki różowawej *Bolbitius coprophilus* wyrastające na przymie słomy z odchodami krowimi w Jeziorach (gm. Świebodzin, pow. Świebodzin, woj. lubuskie) (20.VII.2008 r., fot. Tomasz Ślusarczyk)

Photo 1. Basidiomata of *Bolbitius coprophilus* on a prism of straw with dung of cow in Jeziora (gm. Świebodzin, pow. Świebodzin, woj. lubuskie) (20 July 2008, photo by Tomasz Ślusarczyk)